

'לטרון'

נקראה ע"ש מחנה המעצר בלטרון, בו רוכזו בין היתר פעילי "ההגנה", הפלמ"ח והפלי"ם.

יצאה מנמל לה סיוטה (צרפת) ב- 19 באוקטובר 1946, כשעל סיפונה 1,252 מעפילים. ההפלגה הייתה בים קשה ולוותה בתקלות טכניות רבות, בעיקר בעיית יציבות. הבריטים גילו את הספינה ב- 29 באוקטובר והיא התבקשה להפליג לקפריסין. למחרת, כשהייתה האנייה מול בירות קפצו שניים מהימאים הספרדים מן האונייה, שחו אל עבר המשחתת הבריטית ובדו סיפור שהעולים השתלטו על הספינה וכלאו את רב החובל.

הבריטים השתלטו ב- 1 בנובמבר על הספינה ללא בעיות מיוחדות, היא הובלה לחיפה כשהיא נוטה באופן בולט לשמאל. המעפילים גורשו לקפריסין, המלווים חלקם התערבבו בין המעפילים וחלק הצליח להימלט. הצוות הזר הסגיר את עצמו ורב החובל אישר את גרסת שני השחיניים.

מפרט טכני

שמות קודמים	San Dimitrio
שם צופן	פורטונה
שנת בניה	1870 בקירוב
סוג כלי השייט	ספינת משא- נוסעים מעורבת לשייט חופים, בעלת שני תרנים, ארובה אחת.
תפוסה	773 טון
הנעה	מנוע קיטור 3 צילינדרים, דלק פחם.
מהירות	8-11 קשרים

רכש והכנה

הרוכש	המוסד לעלייה ב', באמצעות איש עסקים שוודי בשם גילואזיס.
מקום הרכישה	שוודיה.
נתיב שייט לנמל ההכנה	משוודיה למרסיי.
גילוי בריטי בשלב זה	ב- 12 באוקטובר התפרסמו בעיתונות ידיעות על הספינה. נראה כי הידיעה הגיעה לבריטים.
צוות ההכנה	יהושע רבינוביץ'- בהרב -'בן נון' ואבישי אברהם -'אבינועם' מקיבוץ בית השיטה, צוות פלי"ם ונגרים צרפתיים מקומיים.
ארגון הספינה להעפלה	ההכנות החלו בשוודיה באוגוסט – ספטמבר 1946, ונמשכו עד להפלגה לצרפת. ב- 29 בספטמבר 1946 הגיעה הספינה למרסיי, ובוצעו בה תיקונים ושינויים. הותקנו משכבי עץ בשלוש ארבע קומות, סידורי אוורור באמצעות שני מנועים חשמליים, חוזקה מערכת החשמל באמצעות מנוע בנזין 7 כ"ס שהניע גנרטור, הותקן מכשיר רדיו, וכן הובאו מסכות גז.
כמות הדלק, מים ומזון	פחם ל-20 יום, 35 טון מים, מזון ל-15 יום.

צוות ומלווים

מפקד הספינה	אורי גרינבלט – גורן (אדמוני).
מלווים נוספים	שלום שוורץ – קצין סיפון – פלי"ם, בנימין שטרסברג – נתיב ('ירמיהו') – מכונאי, וכן אחראי על ניהול החיים בספינה – פלי"ם.
גדעונים	יצחק גולן.
מכשיר קשר	מתוצרת צרפתית – משדר ומקלט לגלים קצרים וכן משדר ומקלט רזרביים לשעת חירום. משדר שני קילווט שפעל באמצעות מנוע חשמלי 100 וולט, מקלט שפעל על סוללות שמונה וולט.
רב חובל	Alvarlaimez Carrion, ספרדי רפובליקני.
צוות	קצין ראשי Jose Pacheco Saez, מכונאי Manuel Fernandez, ו- 14 מלחים כולם ספרדים רפובליקנים.

העלאת מעפילים

נמל לה - סיוטה בריביירה הצרפתית, כ- 38 ק"מ ממרסיי לכיוון טולון.	נמל / אזור ההעלאה
יחס אוהד ומשתף פעולה.	יחס השלטונות
1,252	מספר המעפילים
פולין, הונגריה, רומניה, צרפת, חברי תנועות נוער מאורגנות: הבונים, דרור, השומר הצעיר, בית"ר, תנועות נוער דתיות, וכן בלתי מאורגנים. ביניהם נוער מגיל 16 וכן מבוגרים עד גיל 50.	מוצא ושיוך תנועתי
מספר מחנות באזור מרסיי: סן ז'ירו, לה סיוטה, קיול וסט.	מחנות המעפילים
למחרת הגעתה של הספינה ללה - סיוטה, ב- 18 באוקטובר, הועלו 1,252 המעפילים בצורה מאורגנת באמצעות כבש, ושטר צרפתי שמשגיח על הסדר.	ההעלאה
המעפילים אורגנו בקבוצות על פי השתייכות תנועתית, וצוות המלווים ומדריכי התנועות ניהלו את החיים בספינה.	ארגון הספינה

ההפלגה

19 באוקטובר 1946, ב- 12:00 בקירוב. הספינה הפליגה ללא נווט וללא גוררת. הייתה רוח חזקה שגרמה לכך שהספינה תיתקל בסלעים בפתח הנמל. בשעה 15:00 הצליחה להיחלץ בכוחות עצמה ולצאת לים הפתוח במהירות של שלושה קשרים.	תאריך הפלגה ושעה
הנתיב הנבחר על פי מפת המוקשים הימיים – לכיוון אג'קסיו (Ajaccio) בירת קורסיקה, אחר כך בנתיב לכיוון צפונית מזרחית לאי, משם הפליגה בין האיים אלבה (Elba) ומונטה כריסטו אל בין חופי קורסיקה המזרחיים. בקטע בין קורסיקה למסינה שטה הספינה במהירות של שבעה קשרים, דרך מיצר מסינה. המשיכה לכיוון דרום כרתים, האי Capposini, צפונית לכף אנדריאס, משם לכיוון קפריסין, פורט סעיד ולחופי הארץ.	נתיב ההפלגה
כאמור, היציאה מהנמל החלה בעלייה על שירטון בגלל סערה. הייתה גם סערה בדרך לקורסיקה, ב- 20 – 21 באוקטובר. ב- 27 באוקטובר הייתה סערה גם ליד כרתים, והנתיב שונה לכיוון צפון מזרח. בחדר המכונות היו קלקולים מכניים והספינה אף איבדה מיציבותה, משום שמלאי הפחם שייצב את הספינה אזל, ואזלו גם המים במיכלים שנועדו גם הם לייצוב הספינה. כמו כן חדרו מים ממקומות שונים.	אירועים בדרך

עימות עם הבריטים

<p>הבריטים, שידעו כי הספינה מיועדת למעפילים כבר כשעגנה במרסיי, ניסו למנוע מעבר העולים מבלגיה לצרפת על ידי פנייה לשלטונות, אך נכשלו. צרפת התירה את יציאתם על סמך ויזה לאתיופיה דרך בירות. ב- 29 באוקטובר בשעה 08:30, גילה את בספינה מטוס סיור בריטי, ובשעה 20:00 באותו יום, הגיעה משחתת שעזבה לאחר זמן קצר. הספינה הייתה אז בין תורכיה לקפריסין. ב- 30 באוקטובר ב- 09:20 שוב הגיעה מטוס, ובערב הופיעו שתי משחתות. היה זה בקרבת חופי קפריסין. הבריטים שאלו ליעד ההפלגה והאם יש עולים בלתי לגאליים, ומהספינה השיבו כי יעדי ההפלגה הם: בירות ופורט סעיד. הספינה המשיכה בהפלגתה בכיוון דרום מערב. המשחתת דרשה לשנות את כיוון ההפלגה לקפריסין, ונענתה בשלילה. ב- 31 באוקטובר בשעה 04:00 שינתה הספינה כיוון כדי להיכנס לחיפה. שתי משחתות עקבו מאחור ושתיים עמדו בפתח המפרץ כדי לחסום את נתיב ההפלגה.</p>	<p>גילוי וליווי בריטי</p>
<p>במהלך ההפלגה נתקבלו הוראות להתגונן ולהתנגד באמצעות מקלות ובקבוקים, ומסכות נגד גז מדמיע, במקרה של תפיסת הספינה וניסיון העברת נוסעיה לכלי אחר. יש להניף דגל של מדינה ים תיכונית ולא להעלות אנשים על הסיפון, כדי לא לעורר חשד. כמקום ההורדה נקבעה נהריה, אך אם לא תתאפשר ההורדה בגלל גילוי בריטי, יש להפליג לנמל חיפה. בספינה אורגנו קבוצות התנגדות.</p>	<p>הכנות לעימות והוראות</p>
<p>ב- 31 באוקטובר בצהרים, בהיות הספינה מול חופי בירות, קפצו ממנה שני מלחים ספרדים ושחו לעבר המשחתת הבריטית שהייתה לא הרחק. ממסמך בריטי עולה, כי הם דיווחו על השתלטות נוסעי הספינה על אנשי הצוות ורב החובל, ובידיהם מצוי גז מדמיע. לאחר שעברה הספינה את בירות שוב נשאלו ליעדם, ואז אמרו כי שם הספינה 'לטרון' ומטרתה להגיע לארץ. הבריטים הפצירו בהם לשוט לקפריסין ולקבל עזרה רפואית, גם משום שמים החלו לחדור לספינה. ב- 1 בנובמבר כאשר נכנסה לתחום המים הטריטוריאליים, עלו על הספינה כ- 125 חיילים חמושים משלוש משחתות כדי להשתלט על הספינה. באמצעות סילוני מים מן המשחתות וגז מדמיע, ירי מאקדחים והכאה באלות, השתלטו על הספינה. הספינה נלכדה בליל 1 בנובמבר בין 01:00 ל- 05:00, במרחק 5 ק"מ מהחוף. שולת המוקשים 290 - T ניסתה תחילה להעלות חמישה חיילים, אך הנוסעים התגברו עליהם והשליכום למים. שולת המוקשים T- 320 באה לעזרה, ושתייהן ניגחו את הספינה בחרטום ובירכתים. במהלך העימות קפצו 25 מעפילים למים. המלווים ביצעו תקלה מכוונת במנועים, אך הבריטים השתלטו על חדר המכונות והכריחו את הצוות להתניע. הספינה, שנטתה מאוד על צידה, הגיעה בכוחות עצמה לנמל, ובמרחק של מיל אחד עצרה ונגררה פנימה.</p>	<p>העימות ותוצאותיו</p>

חילוץ מלווים

<p>לצוות הזר הייתה הוראה להתערב בין העולים כדי שניתן יהיה לחלצם מבלי שייאסרו ויישפטו. חלק מהמלחים סרב לכך. רב החובל טען בחקירתו על ידי הבריטים כי נאמר לו שמפליגים לבירות, אך באמצע הדרך השתלטו עליו הנוסעים ובאיומי אקדחים ומקלות הכריחו אותו לשוט לארץ. למלחים נאמר שיסגירו את עצמם מבלי שידברו עד שיגיע עורך דין. למלווים נאמר להסתתר בספינה או להתערב בין העולים, ואחר כך להתחמק בנמל.</p>	<p>הוראות והכנות לחילוץ</p>
<p>הצוות הזר הסגיר עצמו מיד. שלום שוורץ המלווה הסתתר בספינה בארון לחלקי חילוף, וחילץ עצמו באותו יום בסיוע אנשי חברת 'העוגן' בנמל חיפה.</p>	<p>החילוץ</p>

תוצאות

<p>היו מספר נפגעים בין העולים. לפחות שניים נשאו בארץ.</p>	<p>נפגעים</p>
<p>למחנה 63 בקראולוס – קפריסין.</p>	<p>לאן הגיעו המעפילים</p>